
OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2012 No. 322

**Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion
Addysgol Arbennig Cymru 2012**

**RHAN A
CYFFREDINOL**

Enwi, cychwyn a chymhwyso

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru 2012 a deuant i rym ar 6 Mawrth 2012.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys o ran Cymru.

Dehongli

2. Yn y Rheoliadau hyn, oni fydd y cyd-destun yn mynnu fel arall—

ystyr “apêl” (“*appeal*”) yw—

(a) yn ddarostyngedig i is-baragraff (b), apêl i'r Tribiwnlys o dan Ran 4 o Ddeddf 1996 ac Atodlen 27 iddi yn erbyn penderfyniad awdurdod lleol;

(b) yn rheoliadau 58 i 60, apêl i'r Uwch Dribiwnlys yn erbyn penderfyniad panel tribiwnlys; ystyr “apelydd” (“*appellant*”) yw person sydd â hawl i apelio i'r Tribiwnlys o dan Ran 4 o Ddeddf 1996 neu o dan reoliadau a wnaed o dan adran 17(1) a (2) o Fesur Addysg (Cymru) 2009(1);

ystyr “awdurdod” (“*authority*”) yw awdurdod ac eithrio'r awdurdod lleol a wnaeth y penderfyniad a herir;

ystyr “awdurdod lleol” (“*local authority*”) yw'r awdurdod lleol yng Nghymru a wnaeth y penderfyniad a herir;

ystyr “Cadeirydd” (“*Chair*”) yw person a benodir i'r panel Cadeiryddion o dan adran 333(2) o Ddeddf 1996;

ystyr “clerc i'r panel tribiwnlys” (“*clerk to the tribunal panel*”) yw'r person a benodir gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys i weithredu yn y swydd honno mewn un neu ragor o wrandawliadau;

ystyr “Cofrestr” (“*Register*”) yw'r gofrestr y mae'n ofynnol ei chadw o dan reoliad 75;

mae i “corff cyfrifol” yr ystyr a roddir i “*responsible body*” gan adran 85(9) o Ddeddf 2010(2);

(1) 2009 mccc 5. Cymeradwywyd Mesur Addysg (Cymru) 2009 gan Ei Mawrhydi yn y Cyngor ar 9 Rhagfyr 2009.

(2) O dan adran 85(9) o Ddeddf Cydraddoldeb 2010, yr awdurdod lleol neu'r corff llywodraethu, pa un bynnag sydd â'r swyddogaeth berthnasol, yw'r corff cyfrifol ar gyfer ysgol a gynhelir neu ysgol feithrin a gynhelir; yr awdurdod lleol yw'r corff cyfrifol ar gyfer uned cyfeirio disgyblion; y perchennog yw'r corff cyfrifol ar gyfer ysgol annibynnol neu ysgol arbennig nas cynhelir gan awdurdod lleol.

ystyr “cyfaill achos” (“*case friend*”) yw person sy'n cyflwyno datganiad o addasrwydd i'r Tribiwnlys yn unol â rheoliad 66, i arfer hawl y plentyn i wneud apêl neu hawliad ar ran y plentyn;

ystyr “cyfeiriad e-bost” (“*email address*”) yw cyfeiriad post electronig personol y person;

ystyr “cyfnod datganiad achos” (“*case statement period*”) yw'r cyfnod a bennir yn rheoliad 19;

ystyr “datganiad” (“*statement*”) yw'r datganiad o anghenion addysgol arbennig mewn perthynas â'r plentyn, a wnaed o dan adran 324 o Ddeddf 1996;

ystyr “datganiad achos” (“*case statement*”) yw'r datganiad achos a gyflwynir yn unol â rheoliad 20 neu 21;

ystyr “Deddf 1996” (“*the 1996 Act*”) yw Deddf Addysg 1996;

ystyr “Deddf 2010” (“*the 2010 Act*”) yw Deddf Cydraddoldeb 2010;

ystyr “diwrnod gwaith” (“*working day*”) yw unrhyw ddiwrnod ac eithrio—

- (a) dydd Sadwrn;
- (b) dydd Sul;
- (c) unrhyw ddiwrnod o 25 Rhagfyr i 1 Ionawr yn gynwysedig;
- (ch) dydd Gwener y Groglith;
- (d) y dydd Llun cyntaf ym mis Mai;
- (dd) unrhyw ddiwrnod ym mis Awst; neu
- (e) diwrnod sy'n wyl banc yng Nghymru a Lloegr o dan adran 1 o Ddeddf Bancio a Thrafodion Ariannol 1971(3);

ystyr “dogfen” (“*document*”) yw unrhyw beth y cofnodir gwybodaeth o unrhyw ddisgrifiad ynddo;

ystyr “gwrandawriad” (“*hearing*”) yw gwrandawriad gerbron y Llywydd, Cadeirydd neu'r panel tribiwnlys at y diben o alluogi'r Llywydd, Cadeirydd neu'r panel tribiwnlys i gyrraedd penderfyniad ar apêl neu hawliad neu unrhyw gwestiwn neu fater, lle mae hawl gan y partïon i fod yn bresennol a chael eu clywed, ac y mae'n cynnwys gwrandawriad a gynhelir yn gyfan gwbl neu'n rhannol drwy gyswllt fideo, ar y teleffon neu drwy ddull arall o gyfathrebu electronig dwyffordd disymwth;

ystyr “gwŷs tyst” (“*witness summons*”) yw dogfen a ddyroddir gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, sy'n ei gwneud yn ofynnol bod tyst yn bresennol mewn gwrandawriad o apêl neu hawliad, i roi tystiolaeth neu ddangos dogfennau mewn perthynas ag apêl neu hawliad i'r Tribiwnlys;

ystyr “hawliad” (“*claim*”) yw hawliad o dan Bennod 1 o Ran 6 o Ddeddf 2010 ac Atodlen 17 i'r Ddeddf honno ar gyfer gwahaniaethu ar sail anabled;

ystyr “hawlydd” (“*claimant*”) yw person sydd â'r hawl i wneud hawliad i'r Tribiwnlys o dan Bennod 1 o Ran 6 o Ddeddf 2010 ac Atodlen 17 i'r Ddeddf honno, neu o dan reoliadau a wnaed o dan adran 17(1) a (2) o Fesur Addysg (Cymru) 2009;

mae i “llofnod electronig” yr ystyr a roddir i “*electronic signature*” gan adran 7 o Ddeddf Cyfathrebiadau Electronig 2000(4);

ystyr “Llywydd” (“*President*”) yw Llywydd y Tribiwnlys a benodir o dan adran 333(2)(a) o Ddeddf 1996;

ystyr “panel addysg” (“*education panel*”) yw'r personau a benodir gan Weinidogion Cymru o dan adran 333(2)(c) o Ddeddf 1996 i banel lleyg y Tribiwnlys;

(3) 1971 p.80.

(4) 2000 p.7.

ystyr “panel tribiwnlys” (“*tribunal panel*”) yw panel o'r Tribiwnlys a gaiff benderfynu apêl neu'r hawliad neu unrhyw gwestiwn neu fater mewn cysylltiad ag apêl neu hawliad;

ystyr “parti” (“*party*”) yw—

(a) mewn apêl, yr apelydd neu'r awdurdod lleol; a

(b) mewn hawliad, yr hawlydd neu'r corff cyfrifol;

ystyr “penderfyniad a herir” (“*disputed decision*”) yw'r penderfyniad neu'r weithred, neu'r methiant i benderfynu neu weithredu, y dygir yr apêl neu'r hawliad mewn perthynas ag ef neu hi;

mae i “person priodol” yr ystyr a roddir i “*appropriate person*” gan baragraff 4(3) o Atodlen 27 i Ddeddf 1996;

ystyr “plentyn” (“*child*”) yw'r person sy'n destun yr apêl neu'r hawliad;

ystyr “rhiant” (“*parent*”) yw rhiant at ddibenion adran 576 o Ddeddf 1996(5);

mae “sylwadau llafar” (“*oral representations*”) yn cynnwys tystiolaeth a roddir, oherwydd amhariad ar leferydd neu glyw, gan berson sy'n defnyddio iaith arwyddion;

ystyr “sylwedydd” (“*observer*”) yw person a gaiff fod yn bresennol mewn gwrandawriad at y diben o arsylwi ar y gwrandawriad, ond rhaid iddo beidio â chyfranogi yn y gwrandawriad na gwneud unrhyw nodiadau o'r gwrandawriad na gwneud unrhyw recordiad o'r gwrandawriad drwy ddull ffotograffig, neu drwy ddull sain neu drwy unrhyw ddull arall;

ystyr “Tribiwnlys” (“*Tribunal*”) yw Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru neu'r Special Educational Needs Tribunal for Wales(6);

ystyr “Tribiwnlys Haen Gyntaf” (“*First-tier Tribunal*”) yw'r tribiwnlys a sefydlwyd o dan adran 3 o Ddeddf Tribiwnlysoedd, Llysoedd a Gorfodi 2007, sydd ag awdurdodaeth yn Lloegr dros apelau a hawliadau;

mae “tystiolaeth” (“*evidence*”) yn cynnwys deunydd o unrhyw ddisgrifiad, a gofnodir ar unrhyw ffurf;

ystyr “Uwch Dribiwnlys” (“*Upper Tribunal*”) yw'r tribiwnlys apeliadol a sefydlwyd o dan adran 3 o Ddeddf Tribiwnlysoedd, Llysoedd a Gorfodi 2007(7);

ystyr “ysgol a gynhelir” (“*maintained school*”) yw ysgol gymunedol, sefydledig neu wirfoddol, ysgol arbennig gymunedol neu sefydledig neu ysgol feithrin a gynhelir gan awdurdod lleol, sef naill ai'r awdurdod lleol a wnaeth y penderfyniad a herir neu awdurdod lleol arall;

ystyr “Ysgrifennydd y Tribiwnlys” (“*Secretary of the Tribunal*”) yw'r person sydd am y tro yn gweithredu fel Ysgrifennydd swyddfa'r Tribiwnlys.

Apelau a hawliadau ar neu ar ôl 6 Mawrth 2012

3. Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys i apêl neu hawliad a gofnodir yn y Gofrestr ar neu ar ôl 6 Mawrth 2012.

Dirymiadau ac arbedion

4.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), dirymir Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig 2001(8) a Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig (Diwygio) 2002(9).

(5) O dan adran 576 o Ddeddf 1996 mae “parent”, mewn perthynas â phlentyn neu berson ifanc, yn cynnwys unrhyw berson nad yw'n rhiant y plentyn ond sydd â chyfrifoldeb rhiant drosto neu sy'n gofalu am y plentyn. Mae adran 212 o Ddeddf 2010 yn mabwysiadu'r diffiniad hwn at ddibenion anghydfodau anabled.

(6) Adran 333 (1ZA) o Ddeddf 1996.

(7) 2007 p.15.

(8) O.S. 2001/600.

(9) O.S. 2002/2787.

- (2) Bydd y Rheoliadau a bennir ym mharagraff (1) yn parhau'n gymwys mewn perthynas ag—
- (a) cais am ganiatâd i apelio i'r Uwch Dribiwnlys;
 - (b) unrhyw apêl a wneir o dan Ran 4 o Ddeddf 1996 ac Atodlen 27 iddi os cofnodwyd y cais apêl yn y Gofrestr cyn 6 Mawrth 2012.
- (3) Yn ddarostyngedig i baragraff (4) dirymir Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig ac Anabledd (Darpariaethau Cyffredinol a Gweithdrefn Hawliadau Anabledd) 2002(10).
- (4) Bydd y Rheoliadau a bennir ym mharagraff (3) yn parhau'n gymwys mewn perthynas ag—
- (a) cais am ganiatâd i apelio i'r Uwch Dribiwnlys;
 - (b) unrhyw hawliad a wneir o dan Bennod 1 o Ran 6 o Ddeddf 2010 os cofnodwyd y cais hawlio yn y Gofrestr cyn 6 Mawrth 2012(11).
- (5) Yn ddarostyngedig i baragraffau (2)(b) a (4)(b), dirymir Rheoliadau'r Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig (Terfynau Amser) (Cymru) 2001(12).

Darpariaethau trosiannol

- 5.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os yw—
- (a) apêl neu hawliad a wnaed gan riant wedi ei chofnodi neu'i gofnodi yng Nghofrestr y Tribiwnlys cyn 6 Mawrth 2012, a phlentyn sydd â hawl i wneud apêl neu hawliad i'r Tribiwnlys yn rhinwedd rheoliadau a wnaed o dan adran 17(1) a (2) o Fesur Addysg (Cymru) 2009 yn gwneud apêl neu hawliad a gofnodir yng Nghofrestr y Tribiwnlys ar neu ar ôl 6 Mawrth 2012; a
 - (b) yr apêl neu'r hawliad a wnaed gan y plentyn yn gysylltiedig â'r mater a herir ac ar yr un seiliau ag a bennir yn apêl neu hawliad y rhiant.
- (2) Os yw'r amgylchiadau ym mharagraff (1) yn bodoli—
- (a) mae rheoliadau 37 a 38 yn gymwys; a
 - (b) caiff y Llywydd wneud pa bynnag gyfarwyddiadau a ystyria'r Llywydd yn gyfiawn mewn perthynas ag apêl neu hawliad y rhiant.

Yr amcan gor-redol

- 6.—(1) Amcan gor-redol y Rheoliadau hyn yw galluogi'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys i ymdrin ag apelau a hawliadau yn deg a chyfiawn.
- (2) Mae ymdrin ag achos yn deg a chyfiawn yn cynnwys—
- (a) ymdrin â'r apêl neu'r hawliad mewn ffyrdd sy'n gymesur â phwysigrwydd yr achos a chymhlethdod y materion dan sylw;
 - (b) osgoi, i'r graddau y mae'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys yn ystyried ei bod yn briodol, ffurfioldeb diangen yn yr achosion o dan y Rheoliadau hyn;
 - (c) sicrhau, i'r graddau y mae'n ymarferol, y trinnir y partiön yn gyfartal o ran trefniadaeth ac y gallant gyfranogi'n llawn yn yr achosion, gan gynnwys hwyluso unrhyw barti i gyflwyno unrhyw apêl neu hawliad, ond heb argymhell pa drywydd y dylai'r parti hwnnw ei ddilyn;
 - (ch) defnyddio arbenigedd neilltuol y Llywydd neu'r panel tribiwnlys yn effeithiol; a
 - (d) osgoi oedi, i'r graddau sy'n gyson â rhoi ystyriaeth briodol i'r materion dan sylw.

(10) [O.S. 2002/1985](#).

(11) Er eu bod wedi eu dirymu gan Atodlen 27 i Ddeddf 2010, mae Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig ac Anabledd (Darpariaethau Cyffredinol a Gweithdrefn Hawliadau Anabledd) 2002 yn parhau i gael effaith i'r graddau y maent yn ymwneud â Chymru. Gweler [O.S. 2010/2317](#).

(12) [O.S. 2001/3982](#).

(3) Rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys geisio rhoi effaith i amcan gor-redol y Rheoliadau hyn pan fo'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys—

- (a) yn arfer unrhyw swyddogaeth o dan y Rheoliadau hyn; neu
- (b) yn dehongli unrhyw reoliad.

(4) Yn benodol, rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys gymryd camau ymarferol i reoli apelau a hawliadau yn unol ag amcan gor-redol y Rheoliadau hyn.

Rhwymedigaeth ar y partïon i gydweithredu

7.—(1) Rhaid i'r partïon—

- (a) cydweithredu â'i gilydd er mwyn gyrru'r apêl neu'r hawliad yn ei flaen;
- (b) cydweithredu drwy roi dogfennau neu wybodaeth i'w gilydd, er mwyn galluogi pob parti i baratoi datganiad achos;
- (c) cynorthwyo'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys i hyrwyddo amcan gor-redol y Rheoliadau hyn; ac
- (ch) cydweithredu â'r Llywydd a'r panel tribiwnlys yn gyffredinol.

(2) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys dynnu pa bynnag gasgliadau gwrthwynebus a ystyrir yn briodol gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, o fethiant parti i gydymffurfio ag unrhyw un o'r rhwymedigaethau a bennir ym mharagraff (1).

(3) Pan fo'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys wedi tynnu casgliad gwrthwynebus o dan baragraff (2), caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys gyfarwyddo Ysgrifennydd y Tribiwnlys i gyflwyno hysbysiad i'r parti diffygiol bod y Llywydd neu'r panel tribiwnlys yn bwriadu gwneud gorchymyn i ddileu—

- (a) yr apêl, os yr apelydd yw'r parti diffygiol;
- (b) yr hawliad, os yr hawlydd yw'r parti diffygiol;
- (c) y datganiad achos a'r dystiolaeth ysgrifenedig, os yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol yw'r parti diffygiol.

(4) Rhaid i'r hysbysiad ym mharagraff (3) wahodd sylwadau a rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys ystyried unrhyw sylwadau a wneir.

(5) At ddibenion y rheoliad hwn—

- (a) rhaid i hysbysiad sy'n gwahodd sylwadau roi gwybod i'r parti diffygiol y caiff y parti hwnnw, o fewn cyfnod (ddim hwyrach na 10 niwrnod gwaith) a bennir yn yr hysbysiad, naill ai wneud sylwadau ysgrifenedig neu ofyn am gyfle i wneud sylwadau llafar;
- (b) bydd sylwadau wedi'u gwneud—
 - (i) yn achos sylwadau ysgrifenedig, os gwneir hwy o fewn y cyfnod penodedig; a
 - (ii) yn achos sylwadau llafar, os yw'r parti sy'n bwriadu eu gwneud wedi gofyn am gyfle i wneud hynny o fewn y cyfnod penodedig.

(6) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, ar ôl ystyried unrhyw sylwadau a wneir gan y parti diffygiol, orchymyn dileu achos y parti hwnnw.

Dulliau amgen o ddatrys anghydfod

8.—(1) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys geisio, pan fo'n briodol, tynnu sylw'r partïon at unrhyw weithdrefn amgen briodol sydd ar gael i ddatrys yr anghydfod.

(2) Os yw'r partion yn dymuno defnyddio'r weithdrefn amgen i ddatrys yr anghydfod, caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, ar yr amod bod hynny'n gyson ag amcan gor-redol y Rheoliadau hyn, ohirio ystyriaeth o'r apêl neu'r hawliad.

Cyfansoddiad y Tribiwnlys

Aelodau'r panel addysg

9. Ni cheir penodi person yn aelod o'r panel addysg oni fodlonir Gweinidogion Cymru—
- (a) nad yw'r person yn gymwys i'w benodi'n Gadeirydd; a
 - (b) bod gan y person wybodaeth a phrofiad cyfredol o blant sydd ag—
 - (i) anghenion addysgol arbennig; neu
 - (ii) anabledau; neu
 - (iii) pan fo'n ofynnol, y ddau.

Sefydlu panelau tribiwnlys

10.—(1) Mae awdurdodaeth y Tribiwnlys i gael ei harfer gan y cyfryw nifer o banelau tribiwnlys ag y penderfynir gan y Llywydd o bryd i'w gilydd.

(2) Mae'r panelau tribiwnlys sy'n arfer yr awdurdodaeth a roddir iddynt yn unol â pharagraff (1) i eistedd ar y cyfryw adegau, ac yn y cyfryw fannau a benderfynir o bryd i'w gilydd gan y Llywydd.

Aelodaeth panel tribiwnlys

11.—(1) Yn ddarostyngedig i reoliad 45(5), rhaid i banel tribiwnlys gael ei gyfansoddi o berson a benodir yn Gadeirydd, ynghyd â dau aelod arall.

- (2) Ar gyfer pob gwrandawriad—
- (a) rhaid i'r Cadeirydd fod yn naill ai'r Llywydd neu'n berson a ddewisir gan y Llywydd o'r panel o bersonau a benodir o dan adran 333(2) o Ddeddf 1996; a
 - (b) rhaid i'r ddau aelod arall fod yn bersonau a ddewisir gan y Llywydd o'r panel addysg.